

جغرافیا و روابط انسانی، پاییز ۱۴۰۲، دوره ۶، شماره ۲، صص ۶۰۹-۵۹۰

بررسی نقش حکمروایی خوب روستایی در توسعه کالبدی روستاها

نمونه موردی: شهرستان خرم آباد

مریم بیرانوندزاده^۱، امیر حسینیان راد*^۲، هدایت اله درویشی^۳

دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری، پژوهشگر جهاددانشگاهی، واحد لرستان

استادیارگروه جغرافیا، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه لرستان

hoseinianrad.a@lu.ac.ir

دانش آموخته دکتری آمایش محیطی، دانشگاه شهید بهشتی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۱/۱۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۱/۲۵

چکیده

حکمروایی خوب با دارا بودن مهم ترین اصول و معیارهایی نظیر مشارکت مردمی، پاسخگویی، مسئولیت پذیری، قانون محوری، شفافیت، کارایی و اثربخشی، عدالت و برابری، اجماع گرایی و مشروعیت یکی از رویکردهای نوین مدیریتی و رهیافت جدید توسعه و کاهش فقر به ویژه در نواحی روستایی می باشد. در راستای موارد مذکور، پژوهش حاضر با هدف؛ بررسی نقش حکمروایی خوب روستایی در توسعه کالبدی روستاهای شهرستان خرم آباد تدوین شده است. روش به کار گرفته شده توصیفی-تحلیلی مبتنی بر منابع اسنادی و پیمایشی است. جامعه آماری در این تحقیق شامل جوامع بومی روستایی، کارشناسان و متخصصان حوزه مدیریت و توسعه روستایی (دانشگاهیان، شوراهای اسلامی و دهیاران روستا) است. یافته های تحقیق حاصل از مدل اندازه گیری «توسعه کالبدی» نشان می دهد «توسعه زیرساخت های ارتباطی و حمل و نقل» و «افزایش بهره گیری از فناوری های نوین» به ترتیب بیشترین و کمترین همبستگی با متغیر توسعه کالبدی را در موضوع حکمروایی خوب و توسعه کالبدی دارند. از بین شاخص های حکمروایی خوب مولفه های «پاسخگویی» و «قانون مندی» به ترتیب بیشترین و کمترین همبستگی با متغیر حکمروایی خوب را در موضوع توسعه کالبدی را دارند. نتایج مدل ویکور نشان می دهد در بین مولفه های اثرگذار بر تحقق حکمروایی خوب روستایی سه مولفه پاسخگویی، مشارکت و مسئولیت پذیری از اثرگذارترین شاخص ها بر تحقق حکمروایی خوب روستایی در شهرستان خرم آباد می باشند.

واژگان کلیدی: حکمروایی خوب، سکونتگاه های روستایی، توسعه کالبدی، شهرستان خرم آباد

مقدمه

دولت، مقام اجرایی قانونی است که به موجب آن یک نهاد مسئولیت نهایی را بر یک ملت بر عهده می‌گیرد. بنابراین حاکمیت به ماهیت واگذاری این مسئولیت اشاره دارد. این به تصاحب قدرت و اقتدار، همراه با جنبه ذاتی خودسری آنها مربوط می‌شود. وقتی این خودسری قدرت و اقتدار به طور عقلانی در جهتی تخصیص داده می‌شود که منافع مشترک کل جامعه (ملت) را تضمین می‌کند، آن وقت صحبت از حکمرانی خوب می‌شود. (کامپ، ۲۰۰۳).

حکمرانی خوب به این معناست که جامعه دارای نهادهای سیاسی، قانونی و اداری برای وضع و اجرای سیاست‌های کالاهای عمومی است. برای دستیابی به اهداف سیاست عمومی به طور کارآمد، عادلانه و شفاف، دولت باید حکمرانی خوبی داشته باشد. به عبارت دیگر، به حاکمیت ایالتی مربوط می‌شود (پاوولا و همکاران ۲۰۰۹). چنین مسئولیتی ممکن است از طریق انتخاب، انتصاب یا تفویض اختیار در حوزه عمومی یا در حوزه‌های حاکمیت تجاری-شرکتی به دست آید. بنابراین حکمرانی خوب در اینجا به معنای شرایطی تلقی می‌شود که به موجب آن چنین مسئولیتی به شیوه‌ای مؤثر، شفاف و پاسخگو انجام می‌شود در حالی که حکمرانی بد با سوء مدیریت در انجام مسئولیت همراه است، حکمرانی خوب مستلزم وجود نهادهای کارآمد و پاسخگو است که در آن قواعد حقوقی، اداری، اقتصادی، شرکتی، حمایت از حقوق بشر، و احترام به حاکمیت قانون را ترویج می‌کنند و تضمین می‌کنند که مردم در تصمیم‌گیری‌هایی که بر زندگی‌شان تأثیر می‌گذارد، آزادند و به آنها گوش فرا داده می‌شود. (جاجا، ۲۰۱۴)

جهان امروز با بسیاری از مسائل و مشکلات دست و پنجه نرم می‌کند که قادر به حل این مشکلات نیست، اگرچه گاهی اوقات راه حل‌هایی از سوی شبکه‌ها برای حل این مشکلات ارائه می‌شود، اما نمی‌توانند این مشکلات را به طور کامل حل کنند. و نیاز به خرد جمعی و مشترک بازیگران جهانی دارد. ده‌ها سال است که مناطق روستایی در سراسر جهان با چالش‌هایی مانند کاهش فعالیت‌های اقتصادی، تجدید ساختار صنایع سنتی کشاورزی، پیری جمعیت و مهاجرت جوانان به خارج از کشور برای تحصیلات عالی و کاهش کیفیت زندگی در شهرهای کوچک و روستاها مواجه بوده‌اند. عملکرد مؤثر واحدهای مدیریت دولتی شرط توسعه مناطق، کشورها و جوامع تلقی می‌شود. این مدل شناخته شده اساس اصول حکمرانی خوب ارائه شده توسط بانک جهانی در دهه ۱۹۹۰ را فراهم می‌کند. حکمرانی به عنوان جایگزینی برای روش‌های سنتی حکمرانی و حکمرانی پدیدار شده است و به عنوان یک ساختار سیاسی یا سازمان و سازمان‌های غیردولتی برای رسیدگی به مسائل سیاست‌گذاری پدید آمده است و

می‌تواند به عنوان فرآیند تصمیم‌گیری عمل کند. (بازوند و رئیس، ۱۴۰۱) به بیان دیگر، از اواخر دهه ۱۹۸۰، حکمرانی خوب یک نقطه حیاتی برای اجرای برنامه و تصمیم‌گیری برای بسیاری از کشورها در سراسر جهان از جمله مدیریت محلی مرکزی، محلی و روستایی بوده است (پومرانز و اس تدمان، ۲۰۲۰). حکمرانی یکی از کلیدواژه‌ها در زمینه توسعه (یونگ و ونهائو، ۲۰۱۲) و در علوم اجتماعی مدرن است (آلم ویست و همکاران، ۲۰۱۳). سایر نویسندگان معتقدند که حکمرانی خوب برای توسعه پایدار در چندین بعد مهم است، مانند پاسخگویی تصمیمات، شفافیت معاملات و حاکمیت قانون (دا کرووز و مارکز، ۲۰۱۷). هر کشور خوب با چالشی کلیدی در توسعه یک ملت متحد روبرو می‌شود، در حالی که از دام وابستگی به یک دولت متمرکز و بوروکراسی که نمی‌تواند به مسائل مختلف دولتی رسیدگی کند، فرار می‌کند (تانگ، ۲۰۲۱). حکمرانی ظرفیت نهادی سازمان‌های عمومی برای آماده‌سازی عمومی و سایر کالاهای مورد نیاز شهروندان یک کشور به شیوه‌ای مؤثر، بی‌طرفانه، شفاف، پاسخ‌گو و مشروط به محدودیت‌های منابع است (کاتسامونسکا، ۲۰۱۶). علاوه بر این، بکله و آگو^۱ (۲۰۲۰) اشاره می‌کنند که یکی از عوامل کاهش فقر و رشد اقتصادی، حکمرانی خوب است.

دانگ^۲ و همکاران (۲۰۲۳) معتقدند که در حال حاضر، بررسی راه جدیدی برای ارتقای حفاظت از محیط کالبدی روستایی برای دستیابی به حکمرانی خوب ضروری است و «مشارکت» راه اصلی شکل‌گیری الگوی «حکمرانی خوب» محیط‌های اکولوژیکی روستایی است. حضور طبیعی کشاورزان مشخص می‌کند که اداره مؤثر محیط‌های اکولوژیکی روستایی را نمی‌توان از مشارکت کشاورزان جدا کرد (دانگ و همکاران، ۲۰۲۲). منگ^۳ و همکاران (۲۰۲۲) معتقدند که «بدون مشارکت و تعامل کشاورزان، حفاظت از محیط کالبدی محقق نمی‌شود».

اگر حاکمیت شامل تعامل دولت، شهروندی یا نهادهای مدنی از طریق فرآیند سیاسی باشد، دولت‌ها نهادهای خاصی خواهند بود که در حکمرانی مشارکت داشته‌اند و می‌خواهند به سؤالات زیر پاسخ دهند: چه کسی و با چه ظرفیتی باید در تصمیم‌گیری دخالت کند؟ بر اساس این شواهد، حکمرانی توالی سلسله مراتبی قدرت دولت همراه با مشارکت مردم، نهادهای محلی و سازمان‌های غیردولتی در نظر گرفته شده است. با توجه به این وضعیت، رویکرد علوم انسانی در یک فرآیند رشد قابل قبول جایگزین رویکرد مکانیکی خواهد شد. با توجه به این توصیف، می‌توان گفت حکمروایی خوب روستایی فرآیندی مؤثر برای تمامی عناصر مؤثر روستایی بر مدیریت روستایی است، همه

¹ Bekele and Ago

² Dong

³ Meng

سازوکارهایی که به سمت توسعه روستایی و روستایی حرکت می‌کنند. بر اساس این تعریف، تصمیم‌گیری در مورد توسعه روستایی باید توسط همه افراد ذینفع و اثربخش انجام شود و براساس انصاف، آزادی و حق انتخابی برای روستاییان باشد. بنابراین هر زمان که بتوان رویکرد حکمروایی خوب روستایی را در جامعه روستایی ایران اجرا کرد، آزادی، عظمت انسانی، عدالت اجتماعی، پایداری محیطی، توسعه نهادهای محلی تامین اجتماعی، اتکا به سرمایه‌های اجتماعی، توجه به بنیان‌های تولیدی درونی، توانمندسازی روستایی اراده خواهد شد. (رکن الدین افتخاری و همکاران، ۱۳۹۱)

مبانی نظری

اصطلاح حکمرانی خوب به طور فزاینده‌ای در ادبیات توسعه استفاده می‌شود. مفهوم حکمرانی مبحث جدیدی نیست. قدمتی به اندازه تمدن دارد. حکمرانی به معنای فرآیند تصمیم‌گیری و فرآیندی است که تصمیمات توسط آن اجرا می‌شوند. در غیر این صورت، حاکمیت بر بازیگران دخیل در تصمیم‌گیری و اجرای تصمیمات اتخاذ شده و ساختارهای ایجاد شده برای اجرای چنین تصمیماتی تمرکز می‌کند. حکومت عمل حاکمیت یا عمل حاکمیت است. این ایده دولت است که در دست انسانهایی است که خطاپذیر، قطعی و ملموس هستند. دولت انسان‌هایی هستند که به طور سیستماتیک به یکدیگر مرتبط هستند. دولت کارگزار دولت است. آنها حاکمان، رهبران، مقامات، کارمندان هستند که طبق قانون اساسی دارای مناصب قدرت، افتخار، امتیاز، امانت هستند که برای آنها پاداشی در قالب حقوق، اعتبار، عنوان و افتخار به آنها داده می‌شود. (جاجا، ۲۰۱۴) حکمرانی را می‌توان به عنوان فرآیندی اساسی تعریف کرد که طی آن زندگی و رویاهای مردم به طور مشترک توسط استراتژی‌ها و سیاست‌های سنجیده و سیستماتیک برای دستیابی به حداکثر پتانسیل آنها دنبال می‌شود. این ترکیبی از رهبری مسئولانه و مشارکت عمومی روشنفکرانه است» (جگده، ۲۰۰۱). حکمرانی به جای اینکه در اصطلاح سیاسی به عنوان نهاد تلقی شود، به عنوان مدیریت زندگی مردم به روشی منظم و سازمان یافته برای بهترین نتایج ممکن، با استفاده از اجماع اراده، بینش، خرد و آرمان مردم تعبیر می‌شود. (جگده، ۲۰۰۱ به نقل از اگبفو، ۲۰۱۴) بنابراین اگر حکمرانی همه روش‌هایی را که جوامع برای توزیع قدرت و منابع عمومی به کار می‌برند، در بر گیرد، بنابراین مشکلات حکمرانی خوب زیرمجموعه‌ای از حکمرانی است که در آن منابع و مشکلات عمومی به‌طور مؤثر، کارآمد و در پاسخ به نیازهای حیاتی جامعه مدیریت می‌شوند. شکل‌های دموکراتیک مؤثر حکومت در حالت ایده‌آل باید بر مشارکت عمومی، پاسخگویی و شفافیت تکیه کنند. این امر حاکی از سطح بالایی از اثربخشی سازمانی در رابطه با

تدوین سیاست و سیاست‌هایی است که به‌ویژه در اجرای سیاست‌های اقتصادی و سهم آن در رشد، ثبات و کاهش رفاه مردمی دنبال می‌شود. بنابراین حکمرانی خوب شامل باز بودن و اعمال حاکمیت قانون نیز می‌شود. (اگبفو، ۲۰۱۴)

مدیریت محلی روستایی از نظر شانس ذینفعان روستایی برای مشارکت و تاثیرگذاری بر تصمیم‌گیری، حکمرانی خوبی دارد (لاک وود ۲۰۱۰). مشارکت روستایی ممکن است شامل جوامع روستایی باشد که می‌توانند نظرات خود را بیان کنند، در مورد همه جنبه‌ها بحث کنند، بر تصمیم‌گیری تأثیر بگذارند، ایده‌های خود را ارائه دهند و نظر خود را بیان کنند. دومین اصل حکمرانی خوب، مدیریت محلی روستایی است و فرآیند تصمیم‌گیری آن، دیدگاه‌های ناهمگونی ذینفعان را بدون تعصب، ارجح نهاده است (لاک وود ۲۰۱۰). لذا مدیریت محلی روستایی باید با رعایت مقررات جاری، در انجام عمران و آبادانی روستایی اخلاص داشته باشد، تصمیم مناسب اتخاذ کند، اعتماد جامعه را برای اداره جامعه روستایی جلب کند، طبق روند صحیح مدیریت کند و از نظام برنامه ریزی توسعه مناسب برخوردار باشد. به نفع نسل آینده است. سومین اصل حکمرانی خوب این است که مدیریت محلی روستایی در عین استفاده از منابع اقتصادی به هدف استراتژیک خود می‌رسد (گراهام و همکاران ۲۰۰۳). بنابراین، برنامه توسعه روستایی باید تأثیر مثبت بلندمدت داشته باشد، تصمیم‌گیری در زمان کوتاه‌تر، فرآیند تصمیم‌گیری مؤثر، هزینه معقول خدمات، نشان دادن عملکرد برنامه‌ریزی شده مدیریت محلی روستایی، منتفع شود. جوامع روستایی، به جوامع روستایی پاسخ دهند و اطلاعات مربوط به اداره محلی روستایی را به روز کنند. اصل بعدی حکمرانی خوب این است که اطلاعات آزادانه در دسترس و در دسترس باشد (شنگ ۲۰۰۹). این اصول چندین جنبه را تشکیل می‌دهند، مانند اطلاعات به روز شده در مورد توسعه روستایی، در دسترس بودن اطلاعات، ارتباطات اطلاعاتی، و آگاهی و رضایت جوامع روستایی از در دسترس بودن اطلاعات. یکی دیگر از اصول حکمرانی خوب این است که اداره محلی روستایی از اقتدار با صداقت استفاده می‌کند (لاک وود ۲۰۱۰). این جنبه شامل منافع مشترک، قدردانی از نظر ذینفعان در فرآیند تصمیم‌گیری، در نظر گرفتن ناراحتی جامعه روستایی نسبت به نیازهای آن و منافع توسعه روستایی برای جوامع روستایی و گسترده تر است. (زایتول و همکاران، ۲۰۲۳) می‌توان گفت حکمروایی خوب روستایی پیوندی بین اصول و ارزش‌های حاکمیت و رویکردهای مدرن است. با استفاده از مفاهیمی چون مشارکتی و اجماع محور، قانون‌گذاری، شفافیت، عدالت و پاسخگویی، زمینه را برای ارتقای کیفیت زندگی روستاییان فراهم می‌کند. همچنین می‌توان بیان کرد که حکمرانی روستایی می‌تواند مسائل جدیدی را در مدیریت روستایی مطرح

کند. همچنین ساکنان مناطق روستایی را در حوزه های مختلف مدیریتی از جمله تصمیم گیری، اجرا و ارزیابی توانمند می کند. (نوروزی و همکاران، ۱۳۹۶) نتایج بررسی ها حاکی از آن است که اگر حکمرانی خوب در روستاها در وضعیت خوب و مطلوبی باشد، بی شک معیشت روستاها را افزایش می دهد که از مهاجرت روستاییان به شهرها جلوگیری می کند. ارتقای کیفیت زندگی روستائیان، ایجاد زیرساخت های مناسب در روستا، کاهش تنش و تعامل بین روستاییان، ایجاد فضای سبز و دلنشین در روستاها، مشارکت دهیاری روستاییان در پروژه های عمرانی روستایی و مشاوره با آنان، ایجاد فضای امن و ایمن. محیطی که موجب آرامش روستائیان، افزایش حس مکان در بین روستائیان، افزایش سطح اعتماد روستائیان به مدیران روستا، فراهم نمودن امکانات بهداشتی و آموزشی مطلوب در روستا و فراهم نمودن شرایط در روستا برای روستائیان می گردد. اشتغال در محیط روستایی تمام عواملی که مدیران روستایی می توانند در قالب حکمرانی خوب در روستا فراهم کنند و زیست پذیری را در روستا بهبود بخشند، در غیر این صورت زیست پذیری در روستا کاهش می یابد و روستاییان به دنبال افزایش کیفیت زندگی به ناچار مهاجرت خواهند کرد. و باعث بی ثباتی در روستا خواهد شد. (بازوند و رئیسی، ۱۴۰۱)

زایتول^۱ و همکاران (۲۰۲۳) با استفاده از ۲۳۸ پرسشنامه قابل استفاده و تحلیل عاملی اکتشافی، ۶ اصل حکمرانی روستایی را شامل انصاف و قابلیت، جامعیت، مشروعیت و جهت، مشارکت، عملکرد و اطلاعات، و شفافیت و پاسخگویی بدست آورده اند. یافته ها نشان داد ادراکات بر اساس جنس، سطح تحصیلات، و نوع شغل پاسخ دهندگان متفاوت نیست. به عبارت دیگر، آنها با اصل حاکمیتی اداره محلی روستایی موافق بودند. نتیجه یک مفهوم عملی دارد که در آن مدیریت محلی روستایی می تواند این اصول حاکمیتی را اجرا کند.

در مطالعه سارکر و همکاران (۲۰۱۸) چهار شاخص حکمرانی خوب را که مستقیماً با فقرزدایی در روستاهای بنگلادش مرتبط است، بررسی شده است: مسئولیت پذیری، شفافیت، مشارکت و پیش بینی پذیری. این مطالعه نشان می دهد که اطلاعات در دسترس عموم، دسترسی فقرا به خدمات اساسی دولت، شفافیت بودجه، هزینه ها، احکام دادگاه ها و دادگاه ها، دولت محلی پاسخگو، دموکراسی عمومی و مبارزه با فساد ابزار مؤثری برای توسعه هر بخش هستند که می توانند فقرزدایی در نواحی روستایی را کاهش دهد.

¹ Zaitul

نتایج تحقیق المنوفی^۱ و همکاران (۲۰۱۴) نشان می‌دهد شکاف قابل توجهی بین برنامه‌ها و اجرای آن‌ها، علاوه بر مشکلات در برنامه‌ریزی، نظارت و ارزیابی و اجرا در روستاهای مص مشاهده شد. اکثر سازمان‌های مورد مطالعه فاقد هماهنگی، منابع مالی و مشارکت جامعه هستند. حدود ۴۸ درصد از سازمان‌های ذینفع ذکر کردند که بیشتر برنامه‌ها و پروژه‌ها فقط تا حدی نیازهای مردم را منعکس می‌کنند که نشان می‌دهد این برنامه‌ها به‌طور متمرکز بدون مشارکت برنامه‌ریزی و اجرا می‌شوند.

نتایج تحقیق رئیسی و بازوند (۱۴۰۱) در بررسی اثرات حکمروایی خوب روستایی بر سرزندگی خانوارهای روستایی نشان داد که حکمروایی خوب روستایی بیشترین تاثیر را بر متغیر سرزندگی اقتصادی و کمترین تاثیر را بر متغیر سرزندگی محیطی دارد. همچنین حکمروایی بر متغیر سرزندگی اجتماعی و سرزندگی فرهنگی تاثیر دارد.

نتایج به‌دست آمده در پژوهش رکن الدین افتخاری و همکاران (۱۳۹۱) حاکی از این واقعیت است که تمامی شاخص‌های حکمروایی خوب روستایی در مناطق مورد مطالعه معنادار بوده و از نظر حکمروایی خوب روستایی بین روستاها معنادار است. مهم‌ترین دلایل افزایش سطح حکمروایی خوب روستایی در دشت و دامنه کوه دسترسی آسان به مراکز شهرها، تبادلات فرهنگی بین شهر و روستا است. نتایج به‌دست آمده در آزمون t یک نمونه برای همه متغیرهای حکمرانی خوب روستایی نشان می‌دهد که شاخص‌های مشارکتی، کارایی، اثربخشی و پاسخگویی در بالاترین میانگین، شاخص‌های شفافیت، اجماع‌محور و حاکمیت قانون با کمترین میانگین تخصیص یافته‌اند. نتایج حاصل در مطالعات میدانی نشان می‌دهد که فرآیندهای نهادی-اجتماعی در رویکرد حکمروایی خوب روستایی بیش از سایر فرآیندها (از قبیل، اقتصادی، زیست‌محیطی و غیره) اولویت داشته‌اند و امر محوری نیز باید بر مبنای محیط دموکراسی، ارزشی استوار باشد. محور و مشارکت محور. نتایج دیگر حاصل از تحقیقات میدانی این است که حکمروایی خوب روستایی می‌تواند از جنبه‌های مختلف بر توسعه پایدار روستایی تأثیر بگذارد به طوری که بین این دو مفهوم همبستگی و ارتباط معناداری وجود دارد.

نتایج تحقیق مسرورنژاد و همکاران (۱۴۰۱) حاکی از وجود رابطه معنادار بین مشارکت روستایی در مدیریت و مدیریت خوب روستایی و بهبود مدیریت و مدیریت روستایی در روستاهای شهرستان صومعه سرا بود.

¹ Elmenofi

نتایج تحقیق حیدری ساریان (۱۳۹۸) نشان داد که شاخص‌های مشارکت اجتماعی و مسئولیت‌پذیری در استقرار الگوی مناسب مدیریت محلی در مناطق روستایی شهرستان مشگین شهر کارکرد بالاتری دارد و نتایج آزمون‌های آماری نشان داد که مدیریت محلی روستایی از منظر حکمروایی خوب روستایی وضعیت خوبی دارد.

نتایج تحقیق نوروژی و ابراهیمی (۱۳۹۶) نشان داد که شاخص‌های حکمرانی خوب کمتر از حد مطلوب محقق شده‌اند. به‌طور مشخص، شاخص‌های عدالت و برابری بالاتر از میانگین مورد نظر محقق (۳/۵) و بقیه کمتر از حد مطلوب بودند. همچنین نتایج برای مقایسه رتبه بندی روستاها نشان داد که بین روستاها از نظر تحقق حکمروایی خوب تفاوت معناداری وجود دارد. نتایج به‌کارگیری تحلیل واریانس یک‌طرفه نیز نشان داد که روستاها از نظر شاخص‌های حکمرانی خوب تفاوت معنی‌داری دارند.

قلمرو پژوهش

شهرستان خرم‌آباد یکی از شهرستان‌های استان لرستان در غرب ایران و مرکز آن شهر خرم‌آباد است. این شهرستان قبل از سال ۱۳۸۸ دارای شش بخش بود که با تشکیل شهرستان چگنی دو بخش از شهرستان خرم‌آباد به این شهرستان تازه تأسیس الحاق شد و شهرستان خرم‌آباد در حال حاضر دارای چهار بخش است. در شکل ۱ موقعیت مکانی شهرستان خرم‌آباد و در جدول ۱ تقسیمات سیاسی شهرستان آورده شده است.

شکل ۱: موقعیت مکانی شهرستان خرم آباد

جدول 1- تقسیمات سیاسی شهرستان خرم آباد - سال ۱۳۹۵

شهرستان	بخش	جمعیت	شهر	جمعیت	دهستان	جمعیت	تعداد آبادی	
							دارای سکنه	خالی از سکنه
خرم آباد	مرکزی	463599	خرم آباد	373416	ازنا	۵۸۵۹	۲۹	۴
					ده پیر جنوبی	۱۰۲۵۸	۳۰	۵
					ده پیر شمالی	۶۰۸۲	۳۱	۲
					رباط	۱۰۵۹۹	۵۰	۶
					کاکاشرف	۲۷۴۲	۳۲	۷
					کرگاه غربی	۴۲۸۸۴	۵۵	۴
					کرگاه شرقی	۱۱۷۵۹	۲۹	۵
					جمع	۹۰۱۸۳	۲۵۶	۳۲
	زاغه	17440	زاغه	۲۷۷۶	رازان	۳۲۶۰	۱۳	۲
					زاغه	۵۲۹۶	۵۰	۸
					قاید رحمت	۶۱۰۸	۴۵	۷
					جمع	۱۴۶۶۴	۱۰۸	۱۷
	بیرانوند	12003	بیرانشهر	۱۷۲۰	بیرانوند شمالی	۳۷۳۶	۳۱	۴
					بیرانوند جنوبی	۶۵۴۷	۶۴	۷
					جمع	۱۰۲۸۳	۹۵	۱۱
	پاپی	۱۲۲۰۴	سپید دشت	۲۹۱۷	چم سنگر	۱۶۷۵	۳۸	۷
					سپید دشت	۳۶۱۰	۴۷	۳
					کشور	۱۲۰۶	۴۵	۱۶
					گریت	۱۵۳۹	۲۹	۳
تنگ هفت					۱۲۵۷	۳۹	۱۲	
جمع					۹۲۸۷	۱۹۸	۴۱	

مرکز آمار ایران، نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن استان لرستان، ۱۳۹۵

روش تحقیق

روش به کار گرفته در این تحقیق، توصیفی-تحلیلی است، ابزار گردآوری داده ها منابع کتابخانه ای و پرسشنامه محقق ساخته است که در بین جامعه آماری توزیع و تکمیل شده است. توسعه کالبدی روستاها به عنوان متغیر وابسته به حکمروایی خوب روستایی مورد مطالعه قرار گرفته است. جامعه آماری شامل جوامع بومی روستایی، کارشناسان و متخصصان حوزه مدیریت و توسعه روستایی (دانشگاهیان، شوراهای اسلامی و دهیاران روستا) به تعداد ۵۰ نفر است. داده‌های بدست آمده با استفاده از مدل معادلات ساختاری و مدل ویکور^۱ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. روش ویکور از یک عبارت صریح به معنای راه حل توافقی و بهینه سازی چند معیاره می باشد که اولین بار توسط Opricovic و Tzeng ارائه شد. روش ویکور یک تصمیم گیری چند معیاره برای حل یک مساله تصمیم گیری با معیارهای نامناسب و واحدهای اندازه گیری مختلف و متعارض است. روش ویکور بر تمرکز بر رتبه بندی و انتخاب از بین یک مجموعه راه کار در مساله ای با داشتن معیارهای مخالف هدف گذاری شده است. نتایج نشان داده شده در روش ویکور لیست رتبه بندی توافقی به اضافه یک یا چند راه حل توافقی است.

بحث و یافته های تحقیق

مدل اندازه گیری حکمروایی شایسته در ابعاد مختلف

نتایج تحقیق بیانگر این واقعیت است که بارهای عاملی مدل اندازه گیری «حکمروایی خوب» دارای ابعاد مختلف نظیر؛ مسئولیت پذیری، پاسخگویی، عدالت محوری، شفافیت، قانون مندی، کارایی و اثربخشی، توافق جمعی و مشارکت است. در همین چارچوب، در کلیه شاخص ها (گویه) معنادار است که این واقعیت نشان می دهد که «مسئولیت پذیری»، «پاسخگویی»، «عدالت محوری»، «شفافیت»، «قانونمندی»، «کارایی و اثربخشی»، «توافق جمعی» و «مشارکت» نمود عینی و جغرافیایی (انعکاس) حکمروایی خوب در توسعه کالبدی است. در همین چارچوب از بین شاخص های مذکور «پاسخگویی» و «قانون مندی» به ترتیب بیشترین و کمترین همبستگی با متغیر (سازه) حکمروایی خوب را در موضوع توسعه کالبدی را دارند. بنابراین می توان نتیجه گرفت که این شاخص ها بالاترین

¹ VIKOR

و پایین ترین سهم و نقش (بار عاملی) را در اندازه گیری متغیر(عامل) حکمروایی خوب در توسعه کالبدی به خود اختصاص داده است.

شکل ۲- بار عاملی و میزان خطای مدل اندازه گیری بعد حکمروایی خوب

جدول ۲- بار عاملی و میزان خطای مدل اندازه گیری بعد حکمروایی خوب

ردیف	گویه‌ها	دامنه پذیرش	بار عاملی یا ضریب استاندارد	رتبه بندی میزان نقش و سهم در اندازه گیری سازه یا متغیر	نتیجه
۱	پاسخگویی	۰.۳۰	۰.۹۰	۱	تایید
۲	عدالت محوری		۰.۸۹	۲	تایید
۳	توافق جمعی		۰.۸۰	۳	تایید
۴	شفافیت		۰.۶۸	۴	تایید
۵	کارایی و اثر بخشی		۰.۶۶	۵	تایید
۶	مشارکت		۰.۵۵	۶	تایید
۷	قانونمندی		۰.۳۵	۷	تایید

ماخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۲

با این توصیف، شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری «حکروایی خوب» در موضوع حکمروایی خوب و توسعه کالبدی روستایی نشان می‌دهد که مدل برازش قابل قبولی دارد و داده‌ها تاییدکننده مدل است (جدول ۳).

جدول ۳- مقادیر شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری حکمروایی خوب

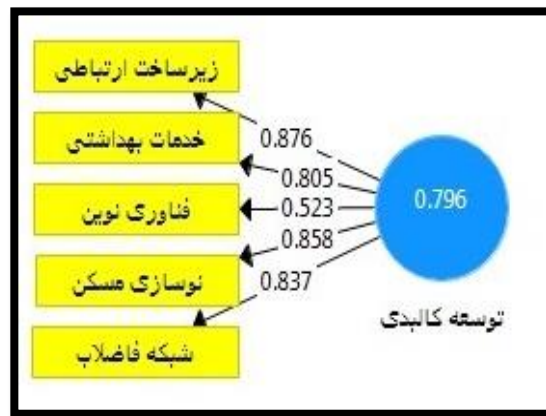
نوع برازش	شاخص	دامنه (بازه) قابل قبول	مقدار شاخص	نتیجه
مدل اندازه‌گیری	پایای شاخص (آلفای کرونباخ)	≥ 0.7 آلفای کرونباخ	۰.۸۳	تایید مدل
	پایایی ترکیبی (CR) یا RHO	$CR \geq 0.7$	۰.۸۵	تایید مدل
	ضرایب بارهای عاملی	≥ 0.4 لامدا	بالاتر از ۰.۳۹	تایید مدل
	روایی همگرا (میانگین واریانس استخراج شده)	$AVE \geq 0.5 \& 0.4$	۰.۳۴	تایید مدل
	روایی واگرا (روش بارهای عاملی متقابل)	همبستگی بین شاخص و سازه بیشتر از همبستگی بی شاخص و سازه‌های دیگر	همبستگی بالاتر از سازه‌های دیگر	تایید مدل
	روش فورنل و لاکر	جزر AVE بیشتر از سازه‌های پایین تر از خود	اعداد مندرج در قطر ماتریس از اعداد ذیل خود بیشتر است	تایید مدل

ماخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۲

مدل اندازه‌گیری توسعه کالبدی

یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که مدل اندازه‌گیری «توسعه کالبدی» دارای ابعاد مختلف نظیر؛ توسعه زیرساخت‌های ارتباطی و حمل و نقل، توسعه خدمات بهداشتی، افزایش بهره‌گیری از فناوری‌های نوین، نوسازی واحدهای مسکونی روستایی، ساماندهی شبکه دفع فاضلاب و آبهای سطحی است. در همین چارچوب، بارهای عاملی در کلیه شاخص‌ها (گویه) معنادار است که این واقعیت نشان می‌دهد که «توسعه زیرساخت‌های ارتباطی و حمل و نقل»،

«توسعه خدمات بهداشتی»، «افزایش بهره گیری از فناوری‌های نوین»، «نوسازی واحدهای مسکونی روستایی»، «ساماندهی شبکه دفع فاضلاب و آبهای سطحی»، نمود عینی و جغرافیایی (انعکاس) توسعه کالبدی است. از بین شاخص‌های مذکور «توسعه زیرساخت‌های ارتباطی و حمل و نقل» و «افزایش بهره گیری از فناوری‌های نوین» به ترتیب بیشترین و کمترین همبستگی با متغیر (سازه) توسعه کالبدی را در موضوع حکمروایی خوب و توسعه کالبدی دارند. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که این شاخص‌ها بالاترین و پایین‌ترین سهم و نقش (بار عاملی) را در اندازه‌گیری متغیر (عامل) توسعه کالبدی را به خود اختصاص داده است.

شکل ۳- بار عاملی و میزان خطای مدل اندازه‌گیری بعد توسعه کالبدی

جدول ۴- بار عاملی و میزان خطای مدل اندازه‌گیری بعد حکمروایی خوب

ردیف	گویه‌ها	دامنه پذیرش	بارعاملی یا ضریب استاندارد	رتبه بندی میزان نقش و سهم در اندازه‌گیری سازه یا متغیر	نتیجه
۱	توسعه زیرساخت‌های ارتباطی و حمل و نقل	۰.۳۰	۰.۸۷	۱	تایید
۲	نوسازی واحدهای مسکونی روستایی		۰.۸۵	۲	تایید
۳	خدمات بهداشتی		۰.۸۳	۳	تایید
۴	ساماندهی شبکه دفع فاضلاب و آبهای سطحی		۰.۸۰	۴	تایید
۵	افزایش بهره‌گیری از فناوری‌های نوین		۰.۵۲	۵	تایید

ماخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۲

با این توصیف، شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری «توسعه کالبدی» در موضوع حکمروایی خوب روستایی نشان می‌دهد که مدل برازش قابل قبولی دارد و داده‌ها تاییدکننده مدل است.

جدول ۵- مقادیر شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری حکمروایی خوب

نوع برازش	شاخص	دامنه (بازه) قابل قبول	مقدار شاخص	نتیجه
مدل اندازه‌گیری	پایای شاخص (آلفای کرونباخ)	≥ 0.7 آلفای کرونباخ	۰.۸۵	تایید مدل
	پایایی ترکیبی (CR) یا RHO	$CR \geq 0.7$	۰.۸۰	تایید مدل
	ضرایب بارهای عاملی	≥ 0.4 لاامدا	بالاتر از ۰.۳۵	تایید مدل
	روایی همگرا (میانگین واریانس استخراج شده)	$AVE \geq 0.5 \& 0.4$	۰.۳۱	تایید مدل
	روایی واگرا (روش بارهای عاملی متقابل)	همبستگی بین شاخص و سازه بیشتر از همبستگی بی شاخص و سازه‌های دیگر	همبستگی بالاتر از سازه‌های دیگر	تایید مدل
	روش فورنل و لارکر	جزر AVE بیشتر از سازه‌های پایین تر از خود	اعداد مندرج در قطر ماتریس از اعداد ذیل خود بیشتر است	تایید مدل

ماخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۲

مدل ساختاری حکمروایی و توسعه کالبدی روستا

به منظور ارزیابی و سنجش روابط بین متغیرهای پنهان نظیر، حکمروایی خوب و توسعه کالبدی از شاخص‌های برازش مدل ساختاری استفاده شده است. افزون بر این، صحت و معناداری رابطه بین متغیرهای پنهان و شدت رابطه بین آن‌ها، در مدل ساختاری ارزیابی و سنجش شده است.

الف) صحت و معناداری رابطه بین متغیرهای پنهان

نتایج تحلیل داده‌ها بیانگر این واقعیت است که مولفه حکمروایی خوب دارای نقش (اثر) مثبت و معنادار هستند. نتایج تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که اعداد معناداری (t-value) متغیرهای پژوهش (فرضیه) بالاتر از ۱.۹۶

می باشد. این بدین معنی است که می توان نتیجه گرفت که صحت رابطه بین متغیرهای پنهان برونزا (حکمروایی) و متغیر پنهان درون زا (توسعه کالبدی) معنی دار است.

جدول ۶- مقادیر شاخص های برازش مدل ساختاری حکمروایی خوب در توسعه کالبدی روستایی

GOF	نتیجه (صحت رابطه)	صحت رابطه		روابط متغیرها	مدل
		رتبه صحت رابطه	آماره t		
۰.۴۹	تایید	۱	۱۲.۲	حکمروایی خوب ---< توسعه کالبدی	مدل ساختاری

ماخذ: یافته های پژوهش، ۱۴۰۲

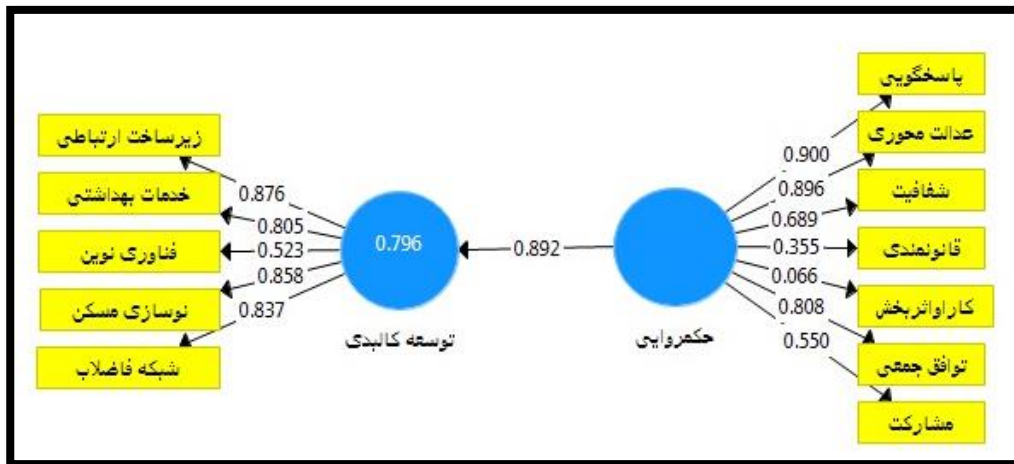
ب) شدت رابطه بین متغیرهای پنهان

با توجه به اینکه اعداد T فقط صحت رابطه ها را نشان می دهند بایستی به منظور شدت رابطه بین متغیرهای پنهان برونزا (حکمروایی) و متغیر پنهان درونزا (توسعه کالبدی)، از معیار ضریب تعیین (R2) و اندازه تاثیر (F2) استفاده نمود. مطابق جدول ۳-۱۶ و براساس مقادیر اندازه تاثیر (f2)، شدت اثر متغیر حکمروایی خوب بر توسعه کالبدی زیاد و دارای اثرگذاری زیادی است.

جدول ۷- مقادیر شاخص های برازش مدل ساختاری حکمروایی خوب در توسعه کالبدی روستایی

GOF	نتیجه (شدت و اثر رابطه)	شدت و اثر رابطه			روابط متغیرها	مدل
		رتبه اثر رابطه	معیار اندازه تاثیر (F2)	ضریب تعیین (R2)		
۰.۴۹	اثر قوی	۱	۳.۹	۰.۷۸	حکمروایی ---< توسعه کالبدی روستایی	مدل ساختاری

۱ - مقادیر 0.02، 0.15 و 0.35 به ترتیب نشان از اندازه تاثیر کوچک، متوسط و بزرگی یک سازه بر سازه دیگر دارد.

شکل ۴- مدل ساختاری مدل ساختاری حکمروایی خوب در توسعه کابندی روستایی

رتبه بندی عوامل اثر گذار تحقق حکمروایی خوب روستایی با استفاده از روش ویکور

نتایج محاسبات نشان داد، در بین مولفه های اثرگذار بر تحقق حکمروایی خوب روستایی سه مولفه پاسخگویی، مشارکت و مسئولیت پذیری از اثرگذارترین شاخص ها بر تحقق حکمروایی خوب روستایی در شهرستان خرم آباد می باشند.

جدول ۸- رتبه بندی عوامل اثر گذار تحقق حکمروایی خوب روستایی با استفاده از روش ویکور

شاخص ها	Si			Ri			Qi			Q-crisp	ر تبه
مسئولیت پذیری	0.3634	0.0253	-	0.3343	0.0557	-	0.697	0.081	-	0.019	3
	82	42	0.3237	22	66	0.2676	8	1	0.591	2	
			6			9			5		
پاسخگویی	0.3758	0.0389	-0.309	0.2676	0	-	0.643	0.038	-	0.013	1
	27	39		93		0.2196	5	9	0.528	8	
				6					6		
عدالت محوری	0.3616	0.0239	-	0.3349	0.0507	-	0.696	0.074	-	0.021	4
	22	91	0.3217	62	84	0.2208	6	8	0.542	7	
			9			2			6		
شفافیت	0.4207	0.0826	-	0.3743	0.0957	-	0.795	0.178	-	0.045	6
	92	52	0.2651	35	8	0.2471	1	4	0.512	7	
			7			4			3		
قانونمندی	0.4281	0.0904	-	0.3845	0.0972	-	0.812	0.187	-	0.052	7
	41	29	0.2609	88	41	0.1907	7	7	0.451	6	
			1			6			6		
کارایی و اثربخشی	0.3807	0.0438	-	0.3157	0.0284	-	0.696	0.072	-	0.022	5
	71	82	0.3021	96	5	0.2196	6	3	0.521	8	
			7						8		
توافق جمعی	0.4205	0.0836	-	0.4172	0.1299	-	0.837	0.213	-	0.055	8
	82	94	0.2626	47	01	0.2196	8	6	0.482	9	
			9						3		
مشارکت	0.3426	0	-	0.3524	0.0650	-	0.695	0.065	-	0.015	2
	65		0.3426	17	71	0.2644	1	1	0.607	6	
			6			9			2		

نتیجه گیری

حکمروایی خوب روستایی مؤثرترین، کم هزینه ترین و پایدارترین راه برای اجرای مدیریت روستایی است. تمرکز این رویکرد در مدیریت روستایی مبتنی بر توسعه دموکراتیک و برابری خواهانه برای تأثیرگذاری بر تمامی نیروهای دارای مزایا و تأثیر در مدیریت و پاسخگویی روستایی است. در راستای موارد مذکور، پژوهش حاضر با هدف؛ بررسی نقش حکمروایی خوب روستایی در توسعه کالبدی روستاهای شهرستان خرم آباد تدوین شده است. روش به کار گرفته شده توصیفی-تحلیلی مبتنی بر منابع اسنادی و پیمایشی است. جامعه آماری در این تحقیق شامل جوامع بومی روستایی، کارشناسان و متخصصان حوزه مدیریت و توسعه روستایی (دانشگاهیان، شوراهای اسلامی و دهیاران روستا) است. در تحقیق حاضر شاخص «توسعه زیرساخت های ارتباطی و حمل و نقل» بیشترین همبستگی با متغیر «توسعه کالبدی» در موضوع «حکمروایی خوب روستایی» داشته است نتیجه می گیریم که توسعه زیرساخت های ارتباطی و حمل و نقل در روستاها به طور مستقیم با توسعه کالبدی روستاها مرتبط است. به عبارت دیگر، افزایش سطح توسعه زیرساخت های ارتباطی و حمل و نقل، منجر به بهبود توسعه کالبدی روستاها خواهد شد. نتایج مدل ویکور نشان می دهد در بین مولفه های اثرگذار بر تحقق حکمروایی خوب روستایی سه مولفه پاسخگویی، مشارکت و مسئولیت پذیری از اثرگذارترین شاخص ها بر تحقق حکمروایی خوب روستایی در شهرستان خرم آباد می باشند و از این نظر نتایج تحقیق حاضر هم راستا با نتایج تحقیق حیدری ساریان (۱۳۹۸) و رکن الدین افتخاری و همکاران (۱۳۹۱) می باشد. همچنین نتایج تحقیق حاضر نشان میدهد از بین شاخص های حکمروایی خوب مولفه های «پاسخگویی» بیشترین همبستگی با متغیر حکمروایی خوب را در موضوع توسعه کالبدی را دارند. بنابراین می توان نتایج مثبت زیر را انتظار داشت:

۱. بهبود کیفیت خدمات: با افزایش پاسخگویی، کارکنان دولت و مسئولین محلی بهبود خدمات ارائه شده به جامعه روستایی را تضمین می کنند.
۲. افزایش اعتماد عمومی: با پاسخگو بودن به نظرات و شکایات جامعه، اعتماد عمومی به دولت و مسئولین بالاتر می رود.
۳. حفظ نظام و آرامش: با پاسخگو بودن به نظرات و شکایات جامعه، احساس عدالت در جامعه روستایی تقویت می شود و بدین ترتیب، نظام و آرامش در جامعه حفظ می شود.

۴. تحقق توسعه پایدار: با پاسخگو بودن به نظرات و شکایات جامعه، فضای مناسب برای تحقق توسعه پایدار در جامعه روستایی فراهم می شود.

۵. افزایش مشارکت شهروندان: با پاسخگو بودن به نظرات و شکایات جامعه، شهروندان به عنوان شرکت کننده فعال در حکمروایی خود احساس می کنند و بدین ترتیب، مشارکت آنها در حکمروایی خود افزایش می یابد.

منابع

- ۱) رئیسی، محمدکریم، بازوند، سجاد. (۱۴۰۱). ارزیابی اثرات حکمروایی خوب روستایی بر سرزندگی خانوارهای روستایی (مطالعه موردی روستاهای شهرستان زاهدان). جغرافیا و روابط انسانی، ۵(۳)، ۴۸۸-۵۰۵. doi: 10.22034/gahr.2022.344424.1722
- ۲) بازوند، سجاد، رئیسی، محمدکریم. (۱۴۰۱). ارزیابی اثرات حکمروایی خوب روستایی بر زیست پذیری روستاهای گردشگرپذیر مطالعه موردی روستای تمندان. کاوش های جغرافیایی مناطق بیابانی، ۱۰(۱)، ۲۳۹-۲۵۸.
- ۳) رکن‌الدین افتخاری، عبدالرضا، عظیمی آملی، جلال، پورطاهری، مهدی، احمدی پور، زهرا. (۱۳۹۱). ارائه الگوی مناسب حکمروایی خوب روستایی در ایران. فصلنامه بین المللی ژئوپلیتیک، ۸(۲۶)، ۱-۲۸.
- ۴) مسرورنژاد، ناصر، مولائی هاشجین، نصراله، پوررمضان، عیسی، قریشی، محمد باسط. (۱۴۰۱). تبیین نقش مشارکت در مدیریت روستایی با رویکرد حکمروایی خوب در روستاهای شهرستان صومعه سرا. مطالعات برنامه ریزی سکونتگاه های انسانی، منتشر شده به صورت آنلاین از تاریخ ۰۱ فروردین ۱۴۰۱.
- ۵) حیدری ساربان، وکیل. (۱۳۹۸). ارزیابی الگوی مدیریت محلی روستایی مبتنی بر شاخص‌های حکمروایی خوب مطالعه موردی: شهرستان مشگین شهر. نشریه جغرافیا و توسعه، ۱۷(۵۷)، ۱۵۴-۱۳۳. doi: 10.22111/gdij.2019.4985
- ۶) مرکز آمار ایران، نتایج عمومی سرشماری نفوس و مسکن استان لرستان، ۱۳۹۵.
- ۷) نوروزی، اصغر، مهدوی، داوود، بدری‌زاده، زهرا. (۱۳۹۶). ارزیابی عملکرد دهیاری‌ها در چارچوب شاخص‌های حکمروایی خوب روستایی (مورد مطالعه: بخش مرکزی شهرستان اصفهان). پژوهشهای روستائی، ۸(۴)، ۶۶۲-۶۴۹. doi: 10.22059/jrur.2018.764055

۸) نوروزی، اصغر، ابراهیمی، الهه. (۱۳۹۷). تحقق‌پذیری شاخص‌های حکمروایی خوب در نواحی

روستایی شهرستان لنجان. برنامه ریزی توسعه کالبدی، ۵(۲)، ۹۳-۱۰۹.

- 9) Almquist, R., Grossi, G., Van Helden, G. J., & Reichard, C. (2013). Public sector governance and accountability. *Critical perspectives on Accounting*, 24(7-8), 479-487.
- 10) Bekele, W. B., & Ago, F. Y. (2020). Good governance practices and challenges in local government of Ethiopia: The case of Bonga town administration. *Research in Educational Policy and Management*, 2(2), 97-128.
- 11) Da Cruz, N. F., & Marques, R. C. (2017). Structuring composite local governance indicators. *Policy Studies*, 38(2), 109-129.
- 12) Dong, H., Wang, B., Wang, H., Sun, Z., & Han, J. (2022). Understanding Farmers' Eco-friendly Fertilization Technology Adoption Behavior using an integrated SOR model: The case of soil testing and formulated fertilization technology in Shaanxi, China. *Frontiers in Environmental Science*, 1706.
- 13) Dong, H., Zhang, Y., & Chen, T. (2023). A Study on Farmers' Participation in Environmental Protection in the Context of Rural Revitalization: The Moderating Role of Policy Environment. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(3), 1768.
- 14) Graham, Jhon, Bruce Amos, and Tim Plumptre. 2003. Principles for Good Governance in the 21 Century Policy Brief No. 15. (Issue 15). Available online: https://www.academia.edu/2463793/Principles_for_good_governance_in_the_21st_century (accessed on 3 January 2023).
- 15) Katsamunská, P. (2016). The concept of governance and public governance theories. *Economic alternatives*, 2(2), 133-141.
- 16) Lockwood, M. (2010). Good governance for terrestrial protected areas: A framework, principles and performance outcomes. *Journal of environmental management*, 91(3), 754-766.
- 17) Meng, F., Chen, H., Yu, Z., Xiao, W., & Tan, Y. (2022). What Drives Farmers to Participate in Rural Environmental Governance? Evidence from Villages in Sandu Town, Eastern China. *Sustainability*, 14(6), 3394.
- 18) Paavola, J., Gouldson, A., & Kluvánková-Oravská, T. (2009). Interplay of actors, scales, frameworks and regimes in the governance of biodiversity. *Environmental Policy and Governance*, 19(3), 148-158.
- 19) Pomeranz, E. F., & Stedman, R. C. (2020). Measuring good governance: piloting an instrument for evaluating good governance principles. *Journal of Environmental Policy & Planning*, 22(3), 428-440.
- 20) Sheng, Yap Kioe. 2009. What Is Good Governance? United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific. Available online: <https://www.unescap.org/resources/what-good-governance> (accessed on 22 January 2022).
- 21) Tang, S. Y. (2021). Rethinking local and regional governance in China: An institutional design and development perspective. *Urban Governance*, 1(1), 51-58.
- 22) Yong, A. G., & Pearce, S. (2013). A beginner's guide to factor analysis: Focusing on exploratory factor analysis. *Tutorials in quantitative methods for psychology*, 9(2), 79-94.
- 23) Zaitul, Z., Ilona, D., & Novianti, N. (۲۰۲۳). Good Governance in Rural Local Administration. *Administrative Sciences*, ۱۳(۱), ۱۹
- 24) Jaja, J. M. (2014). Good governance in rural areas: challenges for social security. *Social Science Journal, Sci*, 71, 25153-25157.

- 25) Kempe, P.H. (2003). The UNECA and Good Governance in Africa. Retrieved from http://www.uneca.org/dpmd/Hope_Harvard.doc.
- 26) Sarker, M. N. I., Hossin, M. A., Min, W., & Aktaruzzaman, M. (2018). Poverty alleviation of rural people through good governance in Bangladesh. *The Journal of Social Sciences Research*, 4(12), 547-555.
- 27) Elmenofi, G. A., El Bilali, H., & Berjan, S. (2014). Governance of rural development in Egypt. *Annals of Agricultural Sciences*, 59(2), 285-296.
- 28) Jegede, T. (2001). *The Nigerian Economy: A selected study on Rural Development*. Benin Machel Trust international.
- 29) Egbefo, D. O. (2014). Accountability and good governance at the grassroots level in Nigeria: Option for rural poverty alleviation. *Global Journal of Human-Social Science: E Economics*, 14(5), 56-64.